

Tõlkes küpseks

Sigrid Viir ja Cloe Jancis on tõstnud töömeetodi ning tõlgendamise pjedestaalile, tekitanud lisakihistuse ja saanud õnnestunud tulemuse.

Vaatamisi: 227

JOANNA HOFFMANN

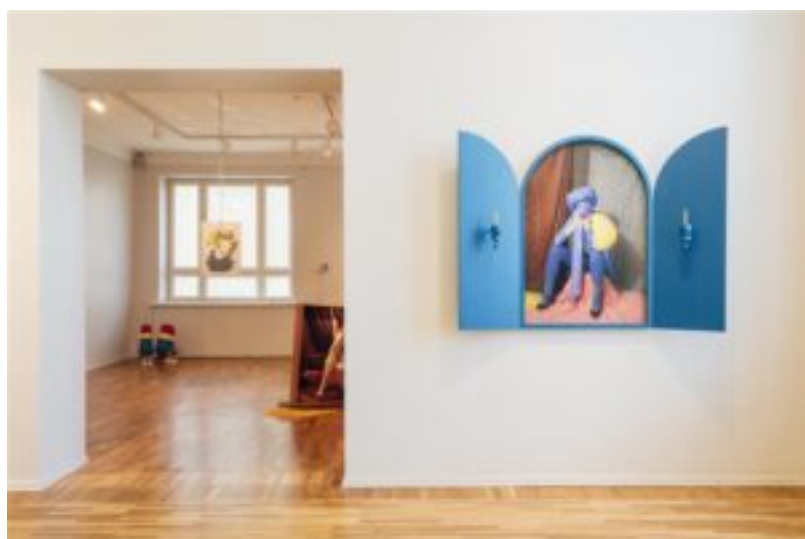
04.11.2022

Sigrid Viiru ja Cloe Jancise näitus „Teine vaatus. Tõlkes leitud“ Tartu Kunstimajas kuni 6. XI. Voldiku tekstid on kirjutanud Anti Saar ja Maris Karjatse. Tegemist on Temnikova ja Kasela galerii näituse „Mõnel reipamal päeval paned sa oma maski peegli ees liiga tugevasti ette, nii et see hammustab su nahka“ (2021) jätkuga.

Esmapilgul on tegemist foto- ja installatsiooninäitusega, kuid eksponaatide kõrval on erilisel, võib-olla lausa esinduslikul kohal tööprotsess ja meetod. Enamasti on kunstiduetid koostatud pigem nii, et autorid tegutsevad iseseisvalt ja kuraator sobitab kunstnike teosed dialoogi. Seekord on looming valminud teineteist tõlgendavas tihedas koostöös. Tegu pole aga tavalise arutamise ja kokkuleppimisega, vaid justkui telefonimänguga, tööahelaga, nii et sooritus toimub kordamööda, ent teineteise panuseta ei ole tulemus võimalik.

Näituse kirjelduses tutvustatakse loomeprotsessi niimoodi: „Tööprotsessi skeem. I vaatus: C teeb foto, S vastab fotoga, C ja S tõlgivad valitud 5 + 5 fotot skulpturaalseteks objektideks. II vaatus (käesolev näitus): C teeb foto, S vastab fotoga, C ja S tõlgivad 6 + 6 fotot skulpturaalseteks objektideks, C ja S tõlgivad I vaatuse 5 + 5 objekti uuesti fotodeks.“

Väljapaneku juures annab mõtteainet küsimus, kumb siis on eesmärk, kas meetod või teosed. Ilmselt sõltub see vaatajast ja sellest, mis teda parajasti kõnetab. Kui enamasti on klassikalise ja ka nüüdiskunsti näitustel tähelepanu keskmes visuaal ja/või kontseptsioon ning meetod on pelgalt abivahend, siis selle väljapaneku peategelane on tööprotsess. Protsess on jõuliselt esile tõstetud ning kogu tegevus toimub ümber selle, sellest ei saa sõna otseses mõttes üle ega ümber. Saali astudes hakkab esimese asjana silma tööprotsessi skeem, kus on täpselt välja toodud teoste valmimise ja teineteise tõlgendamise järjekord.

Cloe Jancise ja Sigrid Viiru looming on valminud teineteist tõlgendavas tihedas koostöös. Tegu pole tavalise arutamise ja kokkuleppimisega, vaid

sooritus toimub kordamööda, ent teineteise panuseta ei ole tulemus võimalik.

Kaimar Tauri Tamm

Ka näituse visuaal on väga tugev: sellega on vaeva nähtud, tehtud see apetiitseks ja ääretult köitvaks. Fantaasiarikkad ja absurdiga flirtivad fotod ning neist tõlgendatud (ja ka vastupidi) objektid on särava koloriidi, põneva kompositsiooni ja paeluvate detailidega. Iseenesest võib selle väljapaneku puhul jätta peategelase rollis tööprotsessi kõrvale ning keskenduda ainiti kujutatule. On muljetavaldav, et mõlemad omavahel tugevalt seotud komponendid – protsess-meetod vs. teosed – kannavad ka täiesti eraldi välja. Nii võib näitusest mõelda kas protsessikeskselt või ainult visuaalile toetudes, aga keskendudes nende sümbioosile.

Kihistuste kuhjumine on tänuväärne ka publiku seisukohast. Nüüdiskunsti on sageli raske mõista, mänguline meetodi annab aga vaatajale võimaluse millestki arusaadavast kinni haarata ja siduda see näitusel esitletavaga. Pikaajalise pedagoogina tabasin end mõttelt, et iga selle näituse teos võiks olla loomingulise ülesande või mõtteharjutuse lähtepunkt. Absurdsed, sürrealistlikud kompositsioonid võimaldavad fantaseerida, nii et kirjuta teose ainetel luuletus või muinasjutt või õuduslugu või helijupp. Mõtteharjutust ei pea tegema sugugi ainult klassiruumis, vaid ka enda lõbustamiseks näitusesaalis. Võib-olla ongi edasiarendamise potentsiaali just tõlgendustest sündinud loomingul: otsad on lahti jäetud, lugu pole end ammendanud ja visuaalidki on mängulised.

Tegu on justkui pooleli, veel kestva loo stseenidega.

Täiesti omaette teos on Karjatse ja Saare kaksikkirjutis, duett brošüüris, seal kirjutatud võib vaadata proosaluulena. Kas nemad tõlgendavad teineteist või ka kunstnike loodut, seda võib ainult aimata. Küllap on asi mõlemat pidi. Selge on aga see, et tegemist ei ole tavalise näitusebrošüüriaga, sest seal ei tutvustata otsesõnu näitust ega lahata teoseid. Nagu kunstnike puhul, nii võib ka kirjutajate loomingut vaadata iseseisva teosena, aga ühtlasi näituse osana. Ilmselt pakuvad tekstid kõige suurema elamuse, kui lugeda neid keset näitust, nii et ruum muutub kas tekstide illustratsiooniks või kirjutised visuaalide katalüsaatoriks.

Tegelikult eeldab tõlgendamist igasugune kunstinäitus või mõni muu loominguformaat. Kunstnik tõlgendab teadlikult või alateadlikult midagi, mis avaldub teosena. Publik võtab selle vastu ning vormib selle põhjal omakorda uusi mõtteid-seoseid. Näitusel „Teine vaatus. Tõlkes leitud“ on tõlgendamine töömeetodi, aga ka eesmärgina tõstetud uhkelt pjedestaalile ning sellega antud väljapanekule omapärane lisakihistus. Kunstnikud on komponentidega hästi hakkama saanud, vähemalt mina ei leidnud näitusel ühtegi „aga“. Tegu on erakordselt hästi õnnestunud koosluse ja tulemusega.